

Darmspoelen met spoelkatheter

Ouderinstructie
Het rectaal spoelen van de darm bij
je kind met een spoelkatheter

Darmspoelen met spoelkatheter

Wat is Ouder- en Kind Educatie (OKE)?

Het programma Ouder- en Kind Educatie (OKE) heeft als doel ouders, jongeren en zorgprofessionals te ondersteunen in het (aan)leren van diverse verpleegtechnische handelingen. Het educatiemateriaal is ontwikkeld voor ouders/verzorgers én voor jongeren die zelfstandig een handeling willen kunnen uitvoeren. De inhoud is vastgesteld met medewerking van ouders en tieners, kinderverpleegkundigen, kinderartsen en medisch pedagogisch zorgverleners uit de academische kindercentra en (kinder)thuiszorgorganisaties.

Waarom deze ouderinstructie?

Je hebt samen met de arts en de verpleegkundige besloten om zelf bij je kind de darm te spoelen. Deze handeling gaan wij je leren. In deze ouderinstructie geven we je informatie over alles wat er komt kijken bij het spoelen van de darmen. We leggen de handeling stap voor stap aan je uit. Na het lezen van deze ouderinstructie weet je hoe je de handeling moet uitvoeren. Wanneer we in de tekst spreken over jouw kind, bedoelen we daarmee ook het kind dat je verzorgt.

De handeling

Darmspoelen is een manier om ontlasting, die vast zit in de darm en er niet vanzelf uitkomt, met spoelvloeistof in beweging te brengen en uit de darm te spoelen. Bij darmspoelen wordt in het laatste deel van de dikke darm spoelvloeistof ingespoten. Bij jouw kind wordt de spoelvloeistof rectaal ingespoten. Rectaal wil zeggen via de anus (het poepgat). Deze spoelvloeistof komt na korte tijd samen met de ontlasting weer naar buiten. Het darmspoelen duurt ongeveer 30 minuten.

Welke spullen heb ik nodig?

- Bak of maatbeker gevuld met water of een andere (door de arts voorgeschreven) spoelvloeistof. De vloeistof moet op lichaamstemperatuur zijn
- Spoelkatheter
- Spuit van 60 ml
- Glijmiddel (olijfolie, zonnebloemolie, zoete olie of arachideolie)
- Celstofmatje, waterdichte onderlegger, luier of laag bakje
- Eventueel een schort en/of handschoenen
- Washandjes, handdoek, indien nodig schone luier
- Afvalzak

Hoe voer ik de handeling uit?

Vorbereiding

- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenalkohol.
- Leg alle spullen die je nodig hebt klaar.
- Haal de spoelkatheter uit de verpakking en leg deze minimaal 5 minuten in warm water, zodat de spoelkatheter zacht wordt.
- Vul de blaaspuit met warm water of de andere voorgeschreven spoelvloeistof.
- Leg het celstofmatje of de handdoek onder de billen van je kind.
- Trek eventueel handschoenen en/of een schort aan.
- Haal de spoelkatheter uit het water.
- Zet de blaaspuit op de spoelkatheter en vul deze volledig met spoelvloeistof.
- Smeer de punt van de spoelkatheter in met glijmiddel.
- Leg je kind op de linker zij met de benen opgetrokken (of leg je kind op de rug en buig de knieën), zodat de anus goed zichtbaar is. De voorkeur heeft liggen op linkerzijde.

Uitvoering

- Pak de spuit en de spoelkatheter met spoelvloeistof voorzichtig op en schuif de spoelkatheter rustig in de anus. Breng de katheter zo ver mogelijk naar binnen, of tot het aantal centimeters dat de arts je heeft verteld.
- Spuit de spoelvloeistof rustig in. Doe dit in delen, dus spuit niet de hele hoeveelheid in één keer.
- Haal na het inspuiten van de spoelvloeistof de blaaspuit van de spoelkatheter.
- Beweeg de spoelkatheter rustig heen en weer, de spoelvloeistof loopt hierdoor samen met de ontlasting op het celstofmatje of in de luier. Een andere manier is om voorzichtig met de spuit de vloeistof terug te trekken.
- Herhaal het inspuiten van de spoelvloeistof in de spoelkatheter totdat er heldere spoelvloeistof uitloopt, of tot de afgesproken hoeveelheid ingespoten is.
- Bekijk goed hoe de ontlasting eruitziet, hoeveel het is, en of er lucht meekomt.

- Verwijder de spoelkatheter en gooi deze met het matje/onderlegger weg in de afvalzak.

Afronding

- Maak de billen schoon en doe zo nodig een luier om.
- Als je kind na het darmspoelen aandrang voelt of nog wil proberen of er meer spoelvloeistof en/of ontlasting komt, mag het altijd op het toilet gaan zitten. Soms moeten kinderen ook plassen na het darmspoelen.
- Vraag aan je kind hoe hij of zij het vond gaan. Zo geeft je je kind de gelegenheid om zijn ervaring met je te delen en kan je eventueel je handeling een volgende keer aanpassen.
- Ruim al het materiaal op.
- Was de handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenalkohol.

Aandachtspunten

Soort spoelvloeistof

Je gebruikt zout water (NaCl 0,9%) ónder de leeftijd van 1 jaar en kraanwater bóven de leeftijd van 1 jaar. Zout water kan je zelf maken door op een keukenweegschaaltje 9 gram keukenzout af te wegen en dit op te lossen in 1 liter lauwwarm water.

Hoeveelheid spoelvloeistof

Dit gaat altijd in overleg met de verpleegkundige of de arts. Over het algemeen wordt uitgegaan van 20 ml spoelvloeistof/kg lichaamsgewicht, tot maximaal 1500 ml.

Dikte spoelkatheter

Kinderen tot 1 jaar CH18, kinderen vanaf 1 jaar CH20-24, volgens afspraak met de arts of verpleegkundige.

Glijmiddel

Gebruik als glijmiddel olijfolie, zonnebloemolie, zoete olie of arachideolie. Gebruik geen vaseline, dit verstopt de gaten in de katheter. Als je als ouder een pinda-allergie hebt of je kind is allergisch voor pinda's, gebruik dan géén gewone arachideolie. Medicinale arachideolie kan wel, de kans op een allergische reactie bij gebruik hiervan is heel klein.

Hygiëne en houdbaarheid

Als in de thuissituatie de handen worden gewassen met water en zeep dan moet hierbij gebruik worden gemaakt van zeep in een pompje en papieren handdoekjes (tissues, keukenrol). Op een stuk zeep en in stoffen handdoeken verzamelen ziektekiemen zich snel, en zijn hiermee een grote infectiebron.

De spoelkatheter mag je één keer gebruiken, tenzij de verpleegkundige heeft gezegd dat je deze vaker kan gebruiken. Een siliconen katheter mag bijvoorbeeld zes weken gebruikt worden, en hoeft alleen maar huishoudelijk schoongemaakt worden. De blaasspuit kunt je na huishoudelijk schoonmaken meerdere keren gebruiken.

Hoe vaak voer ik de handeling uit?

Je hoort van de arts of verpleegkundige hoe vaak je de darm moet spoelen.

Op welk moment van de dag moet ik de handeling uitvoeren?

Liefst elke dag op hetzelfde moment, maar niet binnen 1 uur na een maaltijd.

Wat kan er misgaan, waaraan kan ik dit zien en wat moet ik dan doen?

De spoelkatheter kan niet ver genoeg of niet goed in de anus worden geschoven

Dit kan komen door een harde klont ontlasting. Trek de spoelkatheter dan een paar centimeter terug, probeer daarna de spoelkatheter weer verder in te brengen terwijl je tegelijkertijd spoelvloeistof inspuit. Een andere mogelijkheid is de spoelkatheter helemaal terug te trekken, daarna de spoelkatheter door te spoelen met wat spoelvloeistof en vervolgens opnieuw de spoelkatheter proberen in te brengen.

Draaien van de spoelkatheter is niet zinvol.

Als het zo nog steeds niet lukt de spoelkatheter ver genoeg in de anus te schuiven, neem dan contact op met de arts of verpleegkundige.

Het lukt niet om spoelvloeistof in de spuiten

Dit kan komen door een knik in de spoelkatheter. Trek de spoelkatheter iets terug totdat het weer lukt om water in te spuiten. Als er vaak een knik in de spoelkatheter komt, kan het zijn dat je kind een dikkere spoelkatheter nodig heeft. Bespreek dit dan met de arts of verpleegkundige.

De ingespoten spoelvloeistof loopt niet terug via de katheter

Let erop dat de ingebrachte vloeistof ook weer uit de anus loopt. De gaatjes in de spoelkatheter kunnen verstopt zitten met ontlasting. Je kunt een nieuwe spoelkatheter pakken óf haal de spoelkatheter uit de anus en spuit deze goed door met water, totdat alle gaatjes weer open zijn.

Als de gaatjes van de spoelkatheter niet verstopt zijn, kan het ook zo zijn dat je kind te weinig gedronken heeft. De darmen 'hebben dorst'. Spoel dan nogmaals met de helft van de afgesproken hoeveelheid water en neem contact op met de arts of verpleegkundige.

Er loopt geen ontlasting terug

Harde ontlasting en/of ontlasting die hoog in de dikke darm zit, kan hier de oorzaak van zijn. Soms komt de ontlasting dan later. Het kan ook dat de spoelkatheter verstopt zit met ontlasting. Haal dan de spoelkatheter uit de anus en spuit deze door met water, totdat alle gaatjes weer open zijn.

Je kind verliest tussentijds ontlasting of bruin water

Het is normaal dat soms ook nog enige tijd na het spoelen spoelvloeistof of wat ontlasting uit de anus loopt.

Er zit bloed bij spoelvloeistof en/of ontlasting

Een beetje bloedverlies kan geen kwaad, dit komt door irritatie van de darmwand (het slijmvlies). Je kind kan ook een scheurtje of een aambeel bij de anus hebben. Smeer bij het darmspoelen dan de punt van de spoelkatheter volledig in met glijmiddel. Als er veel helder bloedverlies is, bel dan altijd de arts of verpleegkundige.

Je kind heeft diarree en verhoging (tussen de 37,5-38,0 °C) of koorts (meer dan 38,0°C)

Je stopt dan met darmspoelen, het kan zijn dat je kind een darminfectie heeft. Neem contact op de arts of verpleegkundige. Als je kind 24 uur geen ontlasting meer heeft gehad, dan pas weer starten met darmspoelen.

Hoe kan ik mijn kind helpen zich prettig te voelen tijdens de handeling?

Twee personen

Spoel de darmen bij voorkeur met twee personen. Eén persoon ondersteunt of troost je kind en de ander richt zich op het spoelen van de darmen. Bij sommige kinderen is het nodig dat zij vastgehouden worden om de darmen te kunnen spoelen. Het is per leeftijd afhankelijk hoe je kind het beste vastgehouden kan worden. Je kunt hierover advies krijgen tijdens de opname.

Ruimte in huis

Kies een ruimte in huis waar de darm wordt gespoeld. Spoel de darm het liefst elke dag op deze plek in het huis. Dan weet je kind waar het aan toe is. Spoel de darm niet op een veilige plek, zoals het bed, kinderwagen of een speelplek.

Stem je tempo af

Als je te snel handelt kan dit onrust en stress veroorzaken, als het te langzaam gaat duurt de handeling onnodig lang. Kijk goed naar je kind en waar je kind behoefte aan heeft. Je kunt eventueel een pauze inlassen.

Tips voor afleiding of ontspanning

Het is belangrijk om af te stemmen op de behoeften van je kind. Sommige kinderen hebben controle nodig. In dat geval kunnen de volgende tips helpen:

- Laat je kind tot drie tellen en breng dan de spoelkatheter in.
- Laat je kind meehelpen, bij voorbeeld met het klaarzetten van de spullen.

Voor andere kinderen werkt afleiding beter en kunnen de volgende tips helpen:

- Zoek lichamelijk contact, bijvoorbeeld door de hand vast te houden, met een vinger op de huid te tekenen, kriebelen, blazen op de huid.
- Doe een ademhalingsoefening: haal diep adem door de neus, tel tot drie en blaas dan weer uit door de mond.
- Bekijk samen een pop-up boek of prentenboek.
- Je kunt samen met je kind zingen, tellen, het alfabet op zeggen, muziek luisteren of een fantasieverhaal schrijven.

Hoe blijft mijn kind vertrouwen hebben in mij als ouder?

Benoemen

Vertel aan je kind wat er gaat gebeuren en wat je gaat doen. Dit geeft veiligheid en vergroot de voorspelbaarheid. Praten op een lage toon kan een kind geruststellen en troost bieden.

Oogcontact en vriendelijke gezichtsuitdrukking

Probeer zoveel mogelijk een vriendelijke gezichtsuitdrukking te laten zien. Je kind heeft dit tijdens een moeilijk en spannend moment extra nodig.

Wie mag de handeling uitvoeren?

Volgens de wet is darmspoelen een risicovolle handeling die alleen uitgevoerd mag worden door iemand die hierin getraind is. Daarom krijg je hierover informatie via deze ouderinstructie en oefen je de handeling met de verpleegkundige. Je mag het darmspoelen gaan uitvoeren als je je zeker genoeg voelt om dit te doen en de verpleegkundige je deskundig genoeg vindt. Het getekende certificaat is hiervoor het bewijs.

Praktische tips voor thuis

Naar opvang/school

Je kind kan gewoon naar de opvang of naar school.

In bad/douchen/zwemmen/sporten?

Je kind mag in bad, douchen, zwemmen en sporten

Hoe plan ik de handeling in het dag en week ritme?

Doe de handeling het liefst elke dag op hetzelfde moment, maar niet binnen 1 uur na een maaltijd. Zorg ervoor dat er geen haast is, dat je de tijd kan nemen voor de handeling.

De handeling uitvoeren op meerdere locaties

De handeling kan op elke plaats worden uitgevoerd. Zorg er altijd voor dat alle spullen aanwezig zijn. Ook nu is het belangrijk dat je kind weet wat er gaat gebeuren. Probeer ook op deze andere locaties steeds eenzelfde ruimte voor het darmspoelen te gebruiken. Dit vergroot het gevoel van voorspelbaarheid, vertrouwen en veiligheid.

Welke ruimte in huis is geschikt om de handeling uit te voeren?

Zorg er in ieder geval voor dat er voldoende ruimte is om de handeling met twee personen uit te voeren. Het kind moet met de benen gestrekt ontspannen kunnen liggen. Zoals al eerder genoemd is het aan te bevelen om het darmspoelen elke dag op dezelfde plek in het huis uit te voeren. Dan weet je kind waar het aan toe is. Voer het darmspoelen niet uit op een plek waar het kind speelt. Let erop dat de ruimte voldoende verwarmd is en je kind niet afkoelt.

Waar in het huis bewaar ik veilig de spullen?

Bewaar de spoelvloeistof zo nodig in de koelkast. Gebruik een vaste plek voor het bewaren van het materiaal en zorg ervoor dat kinderen hier niet bij kunnen komen.

Iets vergeten, wat moet ik dan doen?

Als je het darmspoelen op het vaste moment op de dag vergeten bent moet je dit op dezelfde dag op een ander geschikt moment alsnog doen. Als je het darmspoelen een dag vergeten bent kan je de dag erna gewoon op het normale tijd spoelen of eerder bij klachten (niet gaan inhalen, dus niet 2 keer gaan spoelen de dag nadat je het vergeten bent).

Wie kan ik bellen als ik een vraag heb of ergens over twijfel?

Neem bij twijfels of vragen over de handeling altijd contact op met de arts, verpleegkundige of verpleegkundig specialist.

Maak bij ontslag uit het ziekenhuis of op de polikliniek afspraken met wie en hoe je contact op kan nemen.